

BESLUT

2017-09-18

Dnr: 16/02568,
2587, 2825 och
2601**SAKEN**

Aktuellt, SVT2, 2016-09-28 och 2016-09-29, ett inslag om säkerhetsrutiner i riksdagen och ett inslag med ett förtydligande; fråga om opartiskhet, saklighet och mediets särskilda genomslagskraft

BESLUT

Inslaget den 28 september 2016 fällt. Granskningsnämnden anser att det strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

SVT ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGEN

I inslaget den 28 september 2016 debatterade gruppledaren för Sverigedemokraterna (SD) med gruppledaren för Centerpartiet (C) om SD:s säkerhetsrutiner vid anställningar. Under debatten sa gruppledaren för SD bland annat följande.

(Gruppledare SD) – [...] När det handlar om säkerhet i riksdagen så har Sverigedemokraterna gång på gång, under flera års tid lagt fram förslag om att förbättra säkerheten i riksdagen. Det har ni stoppat. (Programledare) – Vi kan fråga... (Gruppledare SD) – När det handlar om säkerheten för Sveriges medborgare så under er tid i Alliansen så, så rustade ni ned... (Programledare) – [Personnamn]... (Gruppledare SD) – ...försvaret, ni rustade ned polisen, ni släppte in tiotusentals potentiella sexualförbrytare och terrorister... (Programledare) – [Personnamn] [ohörbart]... (Gruppledare SD) – ...som inte hade giltiga ID-handlingar.

I inslaget den 29 september 2016 sände Sveriges Television (SVT) ett förtydligande med anledning av debatten som sändes dagen innan. Programledaren sade följande.

(Programledare) – Nu ett förtydligande. I gårdagens *Aktuellt*, den 28 september, så genomfördes en debatt mellan gruppledaren för Sverigedemokraterna, [personnamn], och gruppledaren för Centerpartiet, [personnamn]. I replikskiftet så gick [Gruppledare SD] till hård attack mot den förra alliansregeringens politik, och han sa, bland annat då med hänvisning till [personnamn gruppledare], att ni "släppte in tiotusentals potentiella sexualförbrytare och terrorister". Detta uttalande utgör en generalisering av, i detta fall, gruppen nyanlända flyktingar och asylsökande. Det här strider mot principen om allas människors lika värde, och mot bakgrund av det här så vill *Aktuellt* understryka att redaktionen till fullo tar avstånd från detta uttalande.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget den 28 september 2016

Flera anmälare anser sammanfattningsvis att SD-företrädarens uttalande "Ni släppte in tiotusentals potentiella sexförbrytare och terrorister som inte hade giltiga ID-handlingar" var felaktigt och saknade faktabaserad grund. I uttalandet likställdes flyktingar utan giltiga ID-handlingar med sexförbrytare och terrorister, vilket är rasistiskt. Att uttalandet fick stå oemotsagt av både programledare och den andre debattören var inte förenligt med SVT:s uppdrag och värdegrunden om alla människors lika värde.

Inslaget den 29 september 2016

Andra anmälare har vänt sig mot SVT:s förtydligande och anser sammanfattningsvis att SVT genom det tog ställning mot SD i en politisk fråga på ett sätt som innebär att programföretaget bröt mot kravet på opartiskhet.

Flera anmälare anser även att SVT feltolkat och på ett osakligt sätt beskrivit SD-företrädarens uttalande. Uttalandet innebär ingen generalisering då det endast träffade en minoritet av dem som invandrat till Sverige. SD-företrädaren har inte gett uttryck för att de som invandrat till Sverige skulle ha ett lägre människovärde, behandlas annorlunda än någon annan eller att deras etnicitet haft påverkan på frågan om de varit potentiella våldtäktsmän eller inte.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt med bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft. SVT anför i huvudsak följande.

Det uttalande av gruppledaren för SD, som anmälarna av det första inslaget har reagerat på, kom som ett sidospår i den direktsända diskussion som pågick om säkerheten i Sveriges riksdag. Programledaren gjorde sitt bästa för att leda tillbaka diskussionen till vad den egentligen handlade om. Däremot pekade han inte på den generalisering av en grupp som uttalandet innebär, vilket både programledaren och den övriga redaktionen i efterhand ansåg borde ha gjorts.

Enligt den så kallade demokratibestämmelsen i 5 kap. 1 § radio- och tv-lagen har SVT en skyldighet att ”se till att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet”. Om det i SVT:s sändningar fölls svepande och kränkande omdömen om en hel grupp människor innebär demokratibestämmelsen en skyldighet för SVT att markera ett avstånd från uttalandena. Detta är SVT:s tolkning av förarbetena till radio- och tv-lagen.

När gruppledaren för SD refererade till den förra regeringens politik genom att säga att ”ni släppte in tiotusentals potentiella sexualförbrytare och terrorister som inte hade giltiga ID-handlingar” var det en kränkande generalisering av en hel grupp personer av annan nationalitet än svensk. Uttalandet gjordes i direktsändning och programledaren hade anledning att tro att motdebattören skulle bemöta det, men eftersom det inte skedde fick uttalandet stå oemotsagt i sändningen den 28 september 2016. Redaktionen beslutade därför att göra ett förtydligande dagen därpå.

Förtydligandet den 29 september 2016 tog sikte på den del av SD-gruppledarens uttalande som citerats i stycket ovan. SVT beklagar att flera anmälare har uppfattat formuleringar i förtydligandet som ett ställningstagande mot att gruppledaren hade kritiserat den förra Alliansregeringens politik. Detta var inte redaktionens avsikt med förtydligandet. SD-gruppledarens kritik mot Alliansens politik nämndes enbart för att ge en bakgrund till i vilket sammanhang det ovan citerade generaliserande uttalandet gjordes.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Vid prövningen i ärendet aktualiseras kravet på opartiskhet i 13 § i SVT:s sändningstillstånd, men också den så kallade demokratibestämmelsen i 5 kap. 1 § radio- och tv-lagen. Enligt denna ska programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. ”Alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet” avser de sidor av demokratibegreppet som anknyter till bland annat förhållandet mellan människor, till exempel fördömande av rasism, våld och brutalitet samt hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Bestämmelsen anses även innebära en skyldighet att markera avståndstagande från eller bemöta antidemokratiska uttalanden och att verka för att rasistiska fördomar bekämpas (prop. 2005/06:112 s. 32). Bestämmelsen innebär enligt praxis bland annat att programföretagen kan ta avstånd från eller bemöta diskriminerande eller rasistiska uttalanden och verka för att rasistiska fördomar bekämpas utan att

komma i konflikt med kravet på opartiskhet.

SVT ska även ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot något av könen, mot människor med viss hudfärg, nationalitet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att det kritiserade uttalandet av gruppledaren för SD i inslaget den 28 september 2016 var uppenbart kränkande mot personer som kommit till Sverige utan giltiga ID-handlingar. Att programledaren inte med stöd av demokratibestämmelsen, under eller i direkt anslutning till debatten, tog avstånd från gruppledarens uttalande innebar en klar brist i förhållande till bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. Det förhållande att redaktionen först dagen därpå sände ett inslag med ett tydligt avståndstagande från uttalandet, uppvägde inte till fullo denna brist. Inslaget strider därför mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Nämnden kan inte finna att det anmälarna har tagit upp medför att inslaget den 29 september 2016 strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Jan Holmberg, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping och Malin Bergström efter föredragning av Jenny Grass.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Jenny Grass